

1865
Unghvár, márczius 19.
1864.

FELVIDÉK.

Második évi folyam
12. szám.

VEGYES TARTALMU HETILAP.

az ungh- és zemplénmegyei gazdasági egyletek, az ungh-szerednyei borászati társulat,
és az unghmegyei takarékpénztár

HIVATALOS KÖZLÖNYV.

Megjelen minden Szombaton
Előfizetési ára: Egy évre 6 for.
Fél „ 3 „
Hirdetések jutányosan közöltetnek.

Felelős szerkesztő s kiadó tulajdonos
Bánóczy Ferencz.

Szerkesztő és kiadó hivatal, hová a kéziratok és
előfizetési pénzek küldendők, szobránczi utca
913 szám.
363 szám.

Előfizetési felhívás.

Lapunkra jövő aprilis hótól kezd-
ve új előfizetést nyitunk.

Előfizethetni:

**Aprilistól—december végeig
9 óra 4 ft. 50 kr.**

**Aprilistól—június végeig 1 ft.
50 kr.**

**Ez évi folyamból teljes szá-
mu példányokkal folyvást
szolgálhatunk.**

Gazdálkodjunk.

(Vége.)

Különböz'etesképen fölhozható a brabanti, és a stájer lóhere; az első száraz a második nedves talajon tenyésztetik, mert az első jókorabb, az utóbbi későbbben fejlík. Ki mind a két félét természeti egész nyáron zölddel tartatja marháit.

A lóheréről még most is sokan hiszik hogy a földet javítja, mert tapasztaltatott, hogy utána bármely növény jól tenyészik.

E hiszemiség oda módosítandó, hogy a lóhere, mely függőlegesen mélyre ható gyökere által táplálkozik, álló helyén számtalan legenydús levelet hullat el s hosszú gyökereit szintén a földben hagyja.

Meggazdagítja tehát a földet, de a föld felső rétegének e meggazdagodása, az alsóbb réteg rovására történik, mert a lóhere gyökere az alsóbb rétegből vette a táprészeket.

Némelyek a lóherét annak okáért csak 8—12 év után tartják tanácsosnak ugyan azon helyen természetni. Mások az időszakot mely folytán a lóhere valamely helyen állott azon idő minimumának tartják, mely alatt a lóherét előbbeni helyére vetni nem szabad.

A földnek említett meggazdagodását 100 mázsa trágya értékre becsülik.

Tapasztaltatott, hogy a lóhere valamint minden here-nem mész és hamuszegény talajokon nem tenyésznek, úgy szinte a folytonosan nedves talajokon, habár a lóhere a nedvtartalmu talajt szereti.

Hogy mély talajt kíván, azt mélyen beható gyökere bizonyítja. A hány évig áll a lóhere s általában minden élő here-nem, anynyi lábbal hat be körülbelül a gyökere. Ha tehát a talaj csak egy lábnyi, s alatta akár kavics, akár futóhomok vagy víz legyen, úgy a lóhere egy évnél tovább fön nem állhat.

Kell végre, hogy a föld még trágyaerőben legyen, mert a lóhere mely a legjobb szénát adja, a szénát képező tápanyagokat a földtől szinte megkivánja.

Mivelése egyszerű.

Szereti a jól megmivelt földet de az egyszeri szántással is megelégszik, ha az mélyen történt. Tudja kiki hogy szokták vetni; munka megkivétel végett: őszivel, tavaszival, rep-cével, lennel, zöld tengerivel, minden takar-

mányra szánt kalászossal s. a. t. Mindenesetre annál jobb a lóherére nézve, mentől előbb hagyatuk magára, mert az árnyékot nem szereti.

A magot akár hogy betakarhatni, csak ne mélyebbre $\frac{1}{2}$ —1 hüvelyknél.

Mondják hogy a lóhere hüvelyestől elvetve biztosabban csirázik. Ha igaz úgy egy igen fáradságos munkát lehet megkivételni, habár több magot kellendne elvetni.

Tavasz-zal a boronát vagy hengert veszik elő, attól függ könnyű vagy nehéz talajon áll-e a lóhere.

Ha a lóhere nőni kezdett, úgy kifejlődését trágyázások által szokás elősegíteni, még pedig mézszel és hamany-gazdag hamukkal. Az első a gypsszel *) szokás tenni (2—3 mázsát egy holdra) hamukat pedig legjutányosabban találni a trágyalében ha t. i. okszerű trágyaverem birtokában vagyunk.

Marhatrágyával trágyázni a lóherét nem gazdaságos.

A lóhere széna a legtápdúsabbak egyike Az állati szervezet képződésére minden kívántató alkatrészekkel kellő arányban bir. Ez alkatrészeket mint már említők is a földben kell találni. Onnan magyarázható meg miért kívánja a lóhere a legjobb földet. E körülmény továbbá azon tulajdonsága miszerint a (legjobb földön is elvész aranka által s. a. t.) különösen a tél folytán, a gazdaszokat arra vezették hogy füvekkel keverve kezdék vetni, s az eredmény mindenek fölött kielégítőnek bizonyult be.

A keverendő füvet mind a lóhere mind a föld természetéhez kell alkalmaztatni.

Füvel vetett lóherésen legelhet akár a birka is; a keverék által a lóhere felfújó tulajdonsága megsemmisített.

Igen alkalmas a leggyakoribban jó elő e keverék a jobbitott legelő váltó-gazdaságokban, hol azután a füvel vetett here 3—4 évig (többnyire birka —) legelőül, még pedig igen jó legelőül szolgál.

A lóhere legelőnek azért sem alkalmas mivel a marhát felfújja. Különb. is sokkal gazdaságosabb a lóherét lekaszálni, habár szénát készíteni belőle nem mindig könnyű, mert az a nélkül is sok nedvet tartalmazó lóhere kaszálása idején, gyakran esőzések szoktak lenni, melyek különösen a lóheréből való széna készitést megnehezítik.

A tulajdonképeni lóhere vidékeken a kaszálási időkben nagy esőzések napirenden vannak. Azért igyekeztek azon vidékeken oly széna készitési módokat föltalálni, melyek minden esőzések dacára a szélnak megfelelőesnek.

Klapmeyer tanácsolja a lekaszált lóherét egy rakásba hozni hol 50° hőmérséklet kellessék elvárni a miután a lóhere szárítás végett széjjel hányassék.

Más mód a barna széna készités (Braun heu). Sok szekér lóherét — mely már száradni kezdett egy rakáson erősen összetapostatnak. Ha e takarmány egy két hónapig így tömegbe állott, úgy egészen megszárad, s lesz belőle az a mit mi hamarjában barna szénának nevezünk el.

Legfontosabb s legelőtrevalóbbnak hiszszük

*) Gyps = kénsavas mész = CaOSO₃

mi a savanyu- vagy erjedt széna (Sauerheu) készitését, habár nem látjuk be miért készitenénk mi azt lóheréből ha ebből jó száraz szénát is tudunk készíteni.

Alkalmunk volt M. Óvárott szemmel kísérni az erjedt széna készitését, s meggyőződni annak gyakorlati hasznáról.

Az erjedt széna, zöld tengeriből készitett, mely miután szeptember végén bekaszáltatott, úgy a hogy volt nyersen az e szélna készült verembe betapostatott.

A verem 8—10 lábnyi széles, és 4—5 lábnyi mélységű, hossza tetszés szerinti lehet, a betaposandó takarmány mennyiségétől függvén. Szükséges, hogy a verem vizmentes helyen legyen kiásva. A verem aljára s oldalaihoz lehet szalmát tenni, de nem szükséges. A zöld tengeri a verembe egyformán s rendszeren elhelyeztetik hol aztán a munkások addig vergetik fatuskókkal, vagy addig tapossák míg a tengeri levét föl nem adta, — a miután ismét egy réteg tengeri jön, melylyel az előbbeni bánásmód ismételtetik. E műtét a föld színe fölött is folytatandó egészen 4—5 lábnyi magasságig; minthogy azonban itt már falak nincsenek, legezelszerűbb a tengerit prizma alakban fölrakni, midőn aztán a taposóknak nehéz hengerekkel is lehet segítségükre jönni. Ha az elért magasságot megelégtették (tehát az elhelyezendő takarmány elhelyezve) úgy a földszíne felett lévő tengerit szalmával szépen betakargatják, s az egész két lábnyi vastag földréteggel bevonatik. Megjegyzendő hogy e földrétegek a levegőt a tengeritől tökéletesen el kell zárni, mert különben a tengeri megpenészedik.

Két három hó mulván az erjedt szénát vagy erjedt tengerit már használhatni. A prizma ekkor egyik végén fölbontatik, a szükséges takarmány szénakés segítségével kiadatik a megtámadott hely pedig ismét légmentessé tétetik.

Mondják hogy a marha először nem nyul az erjedt szénához, de megizlelvén azt igen szereti, miről magunk is meggyőződünk.

Ize s mondatok szaga is az erjedt szénának savanykás. A vegyészek bebizonyíták hogy átalakulásával semmi kártékony tulajdonságot nem nyert, s ha mennyisége apadt is, táperejéből mit sem veszthetett, tápereje tehát aránylag nőtt.

Miután az erjedt széna készitési módja alig jó több költségbe mint közönséges szénáé, miután táperejéből nem vesz semmit, tehát kevesebbet mint a száradt széna, nem kellene e alkalmilag azon körülményt fontolóra venni, hogy az erjedt széna tíz ellen már biztosítva van, valamint birtoka is biztosabb mint a csürben vagy másutt boglyákba rakott szénáé?

E széna készitésről is különben csak oly értelemben akartunk szólni, mint a mesterséges takarmány természetéről. Ki elég, jó, s száraz szénát készithet nem fog savanyu szénakészitessel bibelődni, mely módot az ész teremtetten ugyan de csak azért hogy segítségére szolgáljon annak, ki nem képes szükségletéhez aránylag száraz szénát begyűjteni. Szint-ugy nem fog senki takarmány természetére gondolni, ki elég s jó rétekekkel bir.

A gazdaszatban annyi a különböző körülmény, melynek ismét oly sok különféle eljárás a kifolyása, miszerint általános törvényt

fömlátni nem lehet, s a gazdasági elméletnek korántsem az a célja mint sokan hiúni és elhitetni akarják.

Mily különbség létezik a nagy s a kis birtokos gazdasága között!

A kis birtokosra ráfogják hogy földjét osztatlan figyelme s szorgalma által jövedelmezőbbé teheti. A nagybirtokos a gazdaság előmenetelével haladhat; javításokért s jobbának megszerzéséért több pénzt adhat.

A marha tenyésztés kis birtokosnál nehezen válik jövedelmi forrássá — nincs elég tőkéje nemis állatok megszerzésére.

A nyers termények a nagybirtokosoknak jövedelmezőbbek; gyárakat kis birtokos nem állíthat föl birtokán.

A kis birtokos kézi, tehát drága munkával kénytelen dolgoztatni, gépeket nem szerezhethet, s ha igen, úgy azoknak nem veheti oly mértékben hasznát mint a nagybirtokos.

Számtalan megkülönböztetéseket tehetni még a nagy és kis birtokok gazdasága között, melyek hol egyik hol másik előnyére magyarázhatók.

Nemzetgazdasági szempontból legelőnyösebb egy országra nézve, ha benne egyes mértékű földrészekre nagyobb közép s kisebb birtokok esnek.

Szükségesnek tartjuk megjegyezni miszerint a „Felföldi” nem ösmerjük gazdasági szaklapnak. Azért történi, hogy értekezéseinkben van ugyan mindig kitűzött tárgy, de mint sem e kitűzött tárgyat igyekeznénk tüzetesen fejtegetni, inkább el-eltérünk a gazdaság szép tág terén.

S. T.

A zemplérmegyei gazdasági egyesület 1864-ik év február hó 1-jén S. a. Ujhely városában tartott közgyűlés Jegyzőkönyve.

(Vége.)

7. Felolvastott D ó k a s József segélyző bizottsági pénztárnok, a begyűlt jótékony adakokról vonatkozó jelentése, mely szerint begyűlt készpénzben:

a gyűjtő izeken	651 ft. 93 kr.
homonnai hangversenyből	202 „ „
S. a. ujhelyi táncestélyből	697 „ 17 „
lóversenyből	356 „ „
varannói műkedvelői előadásból 300 „ „	300 „ „
homonnai műkedv. előadásból 405 „ „	405 „ „
Összesen 2612 ft. 88 kr.	

Gr. Károlyi Edéné ő méltósága által, a novemberi bála ajánlott 50 ft. eltévedt.

Szemeré Amália kisasszony által ajánlott 50 ft. a postán elveszett s reklamáltatott.

Életneműekből ajánlatot:

Búza	74 köböl
Rozs	193 „
Árpa	88 „
Fűzelék	16 „
Burgonya	17 „

Összesen 389 köböl

A hatóság folkéretett, miszerint a felajánlott életneműeket szedje be és Szerencsére fuvaroztassa, hogy azok a gazdasági egyesület 1863-ik év october 8-kán hozott határozatánál fogva a segélyző-bizottság, mint az együletet az inség helyén képviselő testület által kiosztassanak.

A begyűlt készpénzt illetőleg — mondja a jelentés — Deresényi Kálmán kéretett fel, hogy a felső vidéken, hol az élet ára, a fuvar is felszámítva alantabb áll, életneműeket vásároljon be. — Végre kitűnik a jelentésből, hogy a kiosztott 250 gyűjtőitől csak 160 küldetett be, a többi 146 az ivartó urak, többszöri felszólítás dacára még be nem küldték, se nem nyilatkoztak.

A közgyűlés tudomásul vévén a segélyző bizottság pénztárnokának jelentését, az eljárás és tett intézkedéseket helyben hagyja. Az ivartó urak felszólítatni határozattak, miszerint gyűjtő izeiket haladék nélkül beküldeni sziveskedjenek. Azon esetben, ha izeik netalán eltévedtek vagy elvesztettek volna, ezen körülményt jelentés mellett tudassák, hogy izeiken mennyi és kik által iratott alá. A segélyző-bizottság odautasítatik, hogy az inség helyein szükségelt mennyiség kipuhatolása után, az eddig alá-

írt és bevásárolt életneműek részletes elosztásának tervezetét, haladék nélkül kidolgozni ne késlekedjen, hogy az inség helyére érkezendő életneműek azonnal elosztathassanak.

8. Az igazgató választmány f. év január 21-én hozott a jelen gyűlés elő jóváhagyás végett terjesztett határozata, mely szerint az együletet a magyarországi erdészeti egylet tagjává bejegyeztetni o-hajtja:

határozat érvényére emeltetett.

9. Ugyancsak a fönnebb említett napon az igazg. választmány által hozott, a felső tiszavidéki gazdasági egyesület k. p. segélyző bizottsága által az egyesülethez eladás végett beküldött, a felső tiszavidéki szűkölködők javára rendezett sorsjáték 300 darab jegyét illető határozata, mely szerint a jelen körülmények között, nem lévén kilátás a jegyek eladását eszközölhetni, azok visszaküldendők lennének, oda módosított:

hogy bár a jelen viszonyok nem nagy reményt nyújtanak az említett sorsjegyek eladására: a megyei gazdaközönység értesítendő, miszerint a felső tiszavidéki gazdasági egyesület k. p. segélyző bizottsága által, a felsőtiszavidéki szűkölködők javára rendezett, gazdasági gépek és eszközök tartalmú sorsjáték 300 darab 50 kros jegye, az egyesületi alelnöknek eladás végett általaladott. Az elnem adott sorsjegyek csak a felső tiszavidéki gazd. egylet k. p. segélyző bizottsága által kitűzött határidőre küldendők vissza. —

10. Indítványba hozott, miszerint a pesti Istvántelek felszereléséhez az egylet tehetségéhez képest hozzájáruljon.

Maradandó emlékü országos vállalatok mint egy fokmérőjét képezik a nemzetek életrevalóságának. Nagyon, nagyszerűt csak egyes erők nagyobb öszlete teremthet: erőszleteket a népek képviselnek. A pesti Istvántelek, hazánkban egy maradandó hasznos emléket képvisel; kötelessége azt mindenkinek tehetségéhez mért pártolásban részesíteni. A zemplérmegyei gazdasági egylet ezen nézpontból kiindulva, a pesti Istvántelek felszerelésére — egyszer mindenkorra — 100 ft. o. é. ajánl, és egyszermind utasítja a pénztárnokot, hogy a fentebbi öszveg illő helyre juttatását eszközölje. —

11. A legközelebbi igazg. választmányi gyűlés S. a. Ujhelyben april 2-án fog megtartatni.

12. Ezen jegyzőkönyv hitelesítésére Vladár Kristóf és Szirmay Géza egyleti tagok kérettek fel.

Hitelesítette:

Jegyzette:

Vladár Kristóf
Szirmay Géza.

Boronkay László.

Felföldi Sport.

A sokaktól óhajtvá várt némelyek által pedig már jó előre megszólalt angol (beagles) kopó farka, melyet több vadászat kedvelő egyetértésével Sztáray Antal gróf, Rohan Victor herezegtől olesó áron megszerzett, végtére szerencsésen megérkezett Nagy-Mihályba. — A farkának híre eléggé ösmeretes a magyar vadász világban. Öröm volt látni a fűrgy kis kopókat, midőn Dudás István farkár által Fa-Jankó nevű hatalmas lován vezetve, ide s tova ugrádoztak, mintha ez új felföldi talajjal már rég ösmeretséget kötöttek volna.

A vadász-társulat szándéka Nagy-Mihályban hetenkint többször találkozni és a mezőnyön részint a lovaknak erejét és sebességét kiösmerni, részint a lovasoknak ügyességét és merészségét barátságos vetélkedés által előmozdítani. — Üdvözljük tehát ezen kellemes s nemes mulatási eszköznek vidékünkben megjelenését, mely hazánkban már századok óta kedvelve van, az ifjú erő kiképzésére új alkalmat nyújt és egy daliás nemzethez illő időtöltéshez tartozik.

Tiltakoznunk kell ez alkalommal, azon e tárgyról hallott balfelfogás ellen, mintha a kopó farkávali vadászat, a drága és költséges idő-töltések egyike lenne. Kinek nincs, ki a huszadik élet elérté egy jó kis pariája, mely kis fiúnak nincs egy kedvencz ponija, a melyen e lassabb futású farka után a nyulat nem tudná követni? — Ki csak egyszer átutazta Angol-hont, láthatta, hogy, midőn keresztül halad

a farka a mezőn, a szántó-vető földműves kifogja egyik lovát az ekétől, a pék és mészáros legény de még a posta küldőnez is — elhagyják foglalatosságukat és követni igyekeznek a csaholó ebeket. Hát a lóra termett magyar nem tehetne annyit? midőn minden jobb-féle ígás ló kiállja azt a sarat; hiszen sokszor látjuk a négyes fogatot délelőtt megérkezni s a gyeplős lovon délután nyaktörő akadály-versenyt diesőségesen megnyerni.

Szükségtelen említenünk, hogy mily hasznosot nyújt az ilyes multság, különösen a hosszabb futásnál, a ló erejének kiösmérésében s megbirálásában, valamint a lovas edzésében. Már a vasherezeg a harezias vitéz Wellington Arthur szokta volt fölhozni, mondván: „legjobb lovas katonáim azok voltak, kik a farka-vadászaton kitiintették magokat.“

Hogy mennyire kívánsága e kopász-társulatnak a pazarlást kikerülni s minden alkalmat elhárítani, mely haszontalan kiadásokat okozhat, bizonyosságát adta az által, hogy a házard játékot köröből kitiltította s ekként a társasélet s barátságos egyetértés kelleméit üdvös és hasznos módon érheti el, mi a jelenlegi öszvejeveleekben annyira szűkölködő időszakban, többnyire csak rajongó s költséges multságok által érhető el.

Mindezeket, ha elérni nem is lesz képes a társulat, de ezekhez legalább közeledni, hazafini kötelességének tartja. — Azért is köszönetet mondván annak, magyar tiszta szívtől jó sikert kívánunk.

Egy vadászat kedvelő.

A világ bolondságai.

III.

Az orgyilkosság és rablógyilkosság.

(Folytatás.)

Az orgyilkosság különösen a gyengék, vagy igen romlottak sajátja. A gyenge meggyilkolja ellenét, hogy üldözéseitől megmenekedjék, hogy boszuját kiöntse; az elvetemült gonoszt anyagi érdekek ingerlik rá, s nehogy egyéb gazdasági tanujától rettegnie kellen, elteszi láb alól mindazokat, kik által fölfödötthetnék.

A magyart hála Istennek, még eddig sem gyengeség, sem romlottság nem vitte annyira, hogy az orgyilkosságot nemzeti vétkül tulajdoníthatnák neki. E tekintetben az olaszok meglehetősen világhirre vergődtek. —

A magyar, mint bátor, katonás ivadék, lealázó gyávaságnak tartja védtelen ellenét hátulról megtámadni; ő szembe száll vele, s így vet vele számot, vagy úgy fizet neki, hogy az tudja, kivel volt dolga. Ily számvetés vagy fizetés közben megcsik ugyan, hogy az ellenfél eltével lakol; de ez inkább véletlen szerencsétlenségnek, a viaskodás közben fokozódott dühnek eredménye, mint előre kiszámított, eltökélt ölési szándéknak. A boszus magyar csak a magyarok Istenére akarta megtanítani bajos társát; s rá nézve nagyobb elégtétel, ha, akit így megtanít, megszámodtat, életben marad és rá emlékszik karjai súfárát, mint ha örökre elcsúsz, s nem marad, ki őt megemlegetse.

Hasonlót látszik igazolni e két szólásmod is: „Majd megtanítlak a magyarok Istenére.“ „Megemlegeted a magyarok Istenét.“ Már hogy a megtámadott megemlegetse akár a magyarok Istenét, akár az Istenostorát, minek a támadó talán ösmagát tartja: okvetlenül életben kell maradnia, habár lepedőben viszik is haza.

Azt mondja böcs Seneca Luciliushoz írt 4 leveleiben: „Minden szolgának élethalál joga van fölötted.“ Továbbá ugyanott: „A ki saját életét megvetette, ura a tiednek.“ Ebből én azt a magulságot meritem, hogy az orgyilkosság jól rendezett szabad-államban soha sem harapódhatik el annyira, hogy nemzeti bélyeggé nője ki magát: míg az elnyomott nép annál hajlandóbb az alattomos boszúállásra, mennél kevesebb reménye lehet, hogy a nyomástól szép szerével menekedhessen.

Nem messze kell mennünk, hogy ez állítást egy millióból álló nemzet által igazolva lássuk. Mire vitt a szomszéd lengyeleket a százados elnyomatás? Pedig senki sem mondhatja, hogy a lengyelnek nemzeti jelene volna az alattomoság; és ime jelenleg nem kevesebb orgyilkossággal találkozunk náluk, mint az olaszoknál a legközelebbi multban is. Rabszolgává

lett az előbb szabad lengyel, és ő megvetve a szolga életet, Senecaként, urává tette magát ura életének. Sajnos, hogy így van, de míg emberek vagyunk a szó teljes gyarló értelmében, a keresztény türelemnek is vannak határai, melyeken túl a birtoktulajdon, vagy a kétségbeesés birodalma kezdődik.

Nálunk ellenben az úgynevezett rablógyilkosság szaporodott meg szokatlanul újabb időben. Különböző nem újság se nálunk, se másutt, se fönt, se lent, miota Nimród, az első despota, az embert legbecesebb kínésztől szabadságától megkezdte vala rabolni. Itt egy-két ember rabol egy-két száz forintot; amott egyes alattomos csal ezereket, milliókat; másutt ismét egész hadseregek ölnek, pusztítanak, hogy tartományokat rabolhassanak. Az elsőtől ha bátor ember vagyok megmenekedhetem; azért ezt még is fölakasztják, mert fegyveres kézzel nyult a máséhoz; a másodiktól ha jóhiszemű ember vagyok, nem óvhatom magamat, ezt mégsem akasztják föl, mert finomul rabolt, művelt fogásokat használt, hogy rászédhessen; a harmadik ellen akarva, nem akarva sikra kell szállnom, s ha lever, nem appellálhatok sehova, mert a bevégzett tények jogos birtokossá teszik őt sőt a világ még meg is tapsolja. Példákat keressen kiki az életben. Nem messze kell, úgy hiszem, visszalapozni a történelem lapjain.

A természet egyszerű fia rabol; és ha ellentétlásra talál, üt, néha agyon is üt, ez az igazi rablógyilkosság. Az úgynevezett művelt emberfaj csal, s ha rajtakapják, gyilkol, mérgez. Tartományrablásra művelt, nem művelt embert egyaránt lehet terelni, mert a közös zsákmány mellett egy kis privát accideutiára is mindig van kilátás. Mindegyik koldusbotra juttat; egyik egyeseket, másik családokat, harmadik fejedelmeket, nemzeteket. Keresetmódjokra nézve tehát csak a formalitásban térnek el egymástól.

(Vége köv.)

TOMOR FERENCZ.

TÁRBUZA.

Virágcsokor,

— Kedvesem keblére. —

V.

Első pillanatban,
Midőn hozzád mentem,
Komoly életuntnak
Jellemzettél engem.

Arcom halvány, — mondd,
Szemeim bágyadtak,
Mint egy imádkozva
Bűjtől barátának.

S szíve milyen lehet?
— Gondolád utánna, —
Elborúlt benne a
Remény szívárványa.

Hogy tudhat szeretni
Híven élő halott?...
Első pillanatra
Ajjad „nem”-et mondtál.

Hogy te kedvesem volt,
Nem tagadom lányka, —
Zúza volt ott élted
Mindenik virága.

S hogy lelkom milyen volt?...
Nem mondhatom neked,
Láttad arcom s — az arez
Tükre a léleknek...

És most te melletted,
Szíved melegénél
Tavasza nyílt keblem....
Eltűnt a fagyos tél.

S mint tavasz virágit,
— Most meg azt beszéled, —
Érzi lelked, hogy én
Úgy szeretlek téged...

Szerelme hevétől
A kedves tavasznak
Szeretett virágit
Még el is hervadnak...

Szerelmem hevétől,
— Ezt is magad vallod,
Szöke fejcsékedet
Keblemre hajtod.

*) Lásd a „Felvidék” mult évi 32. és 33. számaiban.

VI.

Csak egyszer szállott nyugotra
Csak egyszer tünt le a nap,
Egyszer jött a méla hold fel,
Mióta nem láttalak.

Egyszer dalolt a pacsirta.
De szívembe ez alatt
Százegyszer ültetém be
Szép kedvesem arczodat.

Ha vádolnál hűtlenségéről
O leánykám kedvesem!
Csak egy napért, százegyszer
Kéne feledni nekem.

De e tehertől angyalom
En megőrzöm lelkemet;
Engedd hogy feledés helyett
Inkább csak szeresselek.

GOLCS LÁZÁR.

Az eskü.

Néprege a magyarok előkorából.

Irta:

Lehoczky Tivadar.

1863. szept. 11-kén kezdém ásatni azon rejtélyes nagy halmot, mely Bereg megyében Szolyva és Tövisfalva közt az ut közelében magaslik, s melyről a vidék köznépe, aprajánagyja azt regéli hogy tatárok, mások szerint törökök nyugvó helye; sírjok azoknak, kik az ottani széles völgyben, régen elestek. Én azt tartom, hogy e domb alatt, — melyről egyébiránt, valamint az ásatás eredményéről, külön cikkben fogok megemlékezni, azon Kunok esontjai porlanak, kiket 1084. I. (szent) László, magyar király itt megöletett, midőn Kuteszk fejedelmük alatt Salamon, trónvesztett magyar király védelmére az országba betörték s Munkácsnál és Szolyva körül megvertetvén, vad futásban a beregi és máramarosi hegyeken át Moldovába vissza szaladtak. *)

* * *

Jó melegen süttött már a nyári nap, midőn mintegy egy lányira hatott a dombra azon vidékbeli négy ruthén napszámos, kiket e ezéltől megfogadtam; köztök csak egy volt koros, a többi fiatal suhancz. Az öreg meg-megállott eskányával s felsohajtott; végre verítékét letörölvén homlokáról, szólt: „Pedig hiába ásatja az ur e magas dombot, nem talál itt kincsét.” Nem is kincsét keresek én jó öreg, felelek az együgyűnek válaszképpen; én csupán bizonyosságot akarok szerezni magamnak aziránt, vajjon valóban sírhely-e e rejtélyes domb. Sírnak sír, szóla közbe egy suhancz; de kincs valóban nem rejlik benne, mert azt ott az átelleni erdőben kellene keresni. Miféle kincset értesz te, kérdém most a jámbor ifjútól, ki kapájával azon irányban mutatott, hol délfelől cserjével fedett lejtők, s azokon túl lombos erdők zöldelnek. Azon kincset értem én, felele Havrilo, az ifju munkás, melyet a tatárok idejében elrejtettek s azóta többé napfényre nem jött. — Mondd el öcsém a történetet, kérdém most őt, s ő a tölem elfogadott szívtartó mohón füstölt tőz; ekkép monda el a szöke hágyománnyal.

En apától, ez meg nagyapától s az ismét dédősőtől hallotta, hogy azon időben midőn az ebfelű tatárok régesrég az országba pusztítva betörték s a vidéket sáska-rajként eláraszták, e környéken egy szerfelett gazdag család lakott, mely négy felnőtt fítestvérből állott. Szüleiktől roppant kincs maradván rájok, midőn a tatárok érkezésének hírére vevék, elhatározták magok közt, miszerint egy roppant nagy vasas ládába négy lakatra zárják arany kincseiket s elássák az erdőben, mely akkor még sűrű rengeteg volt. S úgy tettek. Készítettek egy erős, terjedelmes ládát s színig megtölték arannyal, s négy erős lakattal elzárván, mindenikök egy-egy kulcsot vett magához. Azután ünnepeles esküt tettek egymásnak, hogy csak akkor fognának a közös kincshez nyulni, midőn mind a négyen jelen lennének s kulcsaikkal közösen felnyitandják a zárat. Egy holdvilágitotta éjjel, midőn mindenki nyugvék a környéken, kivitte a négy erős ifju a nehéz kincses ládát s elásták az erdőben úgy hogy arról kívülök másnak nem volt tudomása. Azután, midőn az ellenség kö-

*) Lásd Jászay Pál történetének III. füz., 366. és Szalay László I. köt. 178. lapjait.

zelednek az ország felé, fegyverhez fogtak s mindenki igyekezett a hivatlan pusztítókból annyit leolni, mennyit birt. Midőn a tatárok egy osztálya Máramarosból Bereg felé közelednek, az egyik testvér, a mostani Sztrójna falu közelében, a fákkal sűrűn borított völgybe sietett s ott egy az ut szélén állott régi odvas cserfába vonult, bevárando a közelgő csapatot. Az nem sokára meg is érkezett, s nem messze a cserfától elhelyezkedék, hogy pihenjen és étkezzék. Jó étvágygyal költötték el a rablott eledelt s midőn az italhoz fogtak, annyit vevének be, hogy lassankint mindnyájan elszunnyadának. Ekkor a cserfába rejtőzött levante kilépett s két élű súlyos kardjával temérdek tatárnak levágta a fejét, midőn véletlenül egy tatár felébredés zajt ütven, társait, kik még életben maradtak, felkölté. Ezek most szintén fegyverükhöz nyúltak s vitézül harcoltak ugyan a bátor levontéval, de rakásra hulltak az óriás erejű vitéz súlyos csapásaitól, míg végre ez is, több kilőtt nyiltól találatván, összerogyott s meghalt. A tatárok ott hagyták haladókló társait s az elesett magyar vitézt és tovább siettek; de a vidék lakosai nem sokára oda érvén tisztességesen eltemették a jól ismert gazdag család elhullt sarjadékát....

A többi három testvér szerencsésebb volt amannál, mert az ellenséget nyomban követték s hol szerét tehették, benne nagy kárt s pusztítást vittek véghez, mindaddig, míg nagy dulások után, a tatársereg az elárvult országból ismét ki nem takarodott. A három testvér vissza tért ősi hajlékába s elfoglalta széthányt tűzhelyét, hiába várván negyedik testvérük után, kinek elmaradásán később véstsejtőleg búsulni kezdenek, míg értésükre nem jött, hogy az a sztrójnai völgyben vitézül elesett s ott el is temettetett. Megszomorodott szívvel siettek most a jó testvérek bátyjok sírjához s azt felbonták, hogy annak haláláról önszemekkel meggyőződnenek. Könyhullatások közt szemlélek a véres hullát, s vérfoltokkal borított öltözetét, s miután kétségtelenül ráismertek, sőt még az elrejtett kincses láda kulcsát is nála meglelték, nagy tisztelességgel magokkal vivék vitéz testvérüket s őseik nyugvóhelyén nagy díszszel eltemették....

Beállván a közbéke az országban, mindenki, ki életben maradt, előbbi munkájához fogott s a három testvérnek most elkelt volna az elrejtett kincs mert lakjokat a prédáló tatárok elhamvaszták s minden gazdaságukat elpusztították; de megemlékezvén esküjükről, hogy csak akkor nyulhatnak az elrejtett aranyokhoz, ha mind a négyen jelen lennének; miután egyik testvérök elhunyt s így e feltétel többé teljesíthető nem volt, — inkább veszni engedék a temérdek kincset, sem hogy szent esküjüket megszegnék. Egyik sem érinté többé a kincshalmot, sem nem vágyott rá, sőt utódaiknak sem fedték fel a titkos helyet, hová a kincses ládát elrejték, jóllehet bőven megáldá őket Isten gyermekekkel, kikerül az ég sohasem vevé el áldását. A három jólelkű testvér sokáig élt boldogul, sőt mint beszélük, ismeretlen utódaik most is élnek még!

„Hja, az igazságos Isten megszokta áldani azokat, kik hűek esküjükhöz s szentül megtartják fogadalmaikat.” Ily megjegyzéssel kísérel az ifjunak regéjét az öreg napszámos, ki közbe közbe túrta kezét a görögös földet, melynek zárt kebelében az anyai szöke rejlék s melynek egykor mi is kincsésítő részei leundunk....!

Igénytelen, szerény e regő, de jellemző; a vallásos, jólelkű, fömlatlan de nagyjórészt tudatlan nép ajkairól ily szép morált tartalmazó történetet hallanom, — élvezet volt.

Házi tanácsadó.

Poloskát hogy kell kiirtani? Egy francia egyetemi tanár, ki az egyetem épületében lakott, soká küzdött a poloskák kiirtásával siker nélkül, míg végre egy szert talált fel, melylyel tökéletesen kiirtotta nemcsak a butorokból, de az épületből is ez alkalmatlan fergéket. Ez pedig nem más, mint a közönséges fekete szappan, mely vízben hígva fözetik s ezzel egy eszet segédelmével kenetik be a szoba és butor mindazon része, melyről feltehetni, hogy tartózkodási helyül szolgál a poloskának. A szapanosvíz a legszebb selyembutorinak sem árt, és okvetlen megöli ezen fergéket, ha csak oly helyre nem rejtőznek, hol a szapanos víz elnem érheti őket, azért a bokenést jó ismételni. Már nálunk is sokan a legnagyobb sikerrel használják ezen szert.

Ujdonságok.

— A munkácsi görög egyesült püspöki megyének 1864. évre kiadott névkönyve szerint ezen megye hét vármegyében terjeszkedik ki, u. m. Bereg, Márm., Ugocea, Szathmár, Szabolcs, Ungh, és Zemplénben. Van benn 7 káptalanbeli kanonoki hely, ezek közül a préposti jelenleg üres, s ugyanauxi címzetes kanonoki, melyek közül csak egy van betöltve, van továbbá két püspöki helyettnöke, az egyik helyben Unghváron, a másik Máramarosban, továbbá két szentszéke, 44 egyházi alesperesi kerülete. Felszentelt papjainak összes száma 454, Sz.-Bazilrendű szerzetesek 5 zárdabani száma 45. — Ezen üs magyarhoni görög kath. megye 1820-ik évig számlált 732 anya egyházat, azonban ez említett évben 194 javadalomból ez eperjesi megye alakulván, 1821-ben pedig 72 javadalom a Nagy-váradhoz, 1856-ban pedig 94 a Szamos-ujvárihoz csatoltatván, jelenleg fennmaradt benne 376 anya egyház, s 1026 fiók egyház, mely fiók egyházak közül 181 helybeli templommal bir. Összes gör. kath. hívek száma 384,950-re, az iskolás gyermekeké pedig 26,691-re megy. Elhalt lelkeszeinek száma 1861. évben 4, 1862-ben 11 és 1863-ban szinte 11 volt. A legújabb névkönyv szerint tehát a munkácsmegeyi hívek 1861-ik évtől szaporodtak 10,862 lélekkel, az iskolás gyermekek száma pedig nőtt 3,230 eggyénnel.

— Kaposról Hlavathy János. t. barátunk 11 osztr. fot küldött szerkesztőségünkhöz a következő lelkes s az inségesek iránt meleg részvétet tanúsító sorok kíséretében: „Kedves Ferim! Habár a sok alföldi szükölködök — a kik nagy idő alatt Kaposnakem laktanyául használták, s itten nemcsak főzött edellel s életneműekkel ellátottak, de ehhez pénzbeli segélyt is nyertek; sőt voltak, a kik fogadott alkalmakon jöven ide, lovaik e szük takarmány időben is ellátottak, s adózó lakosaink — a nyilvános segély adásokon felül is — mindent megtettek, hogy a részint el is betegedett testvéreinkel már tulajdon fenntartásukra meghagyott élelmi czikkeket megosztsák, mégis hallván a szolnoki s más helyeken előfordult gyászos eseményeket, készek voltak igénytelen felszólításomra kitelhető s nélkülözhető filléreiket a nevezett gyászos vidék lakóinak szenvedései enyhítésére feláldozni, s e czélra sikerült — habár krajezáronkint — Kaposon 7 ft 46 kroat o. é. öszveszedni, mihez az uraság eselédjei is — megtakarított filléreiből elszakításal járulván — az 2 ft. 54 krokkal szaporodott — mely öszveget magam részéről 11 fra kikerekítve felkérlek azt annak utján a leginségesebb helyre juttatni, csekély az öszveg, de a részvét könnyeivel áldva — a legtisztább szívek forrásából eredt, s oly áldással kísértetik, miszerint az — Krisztus példajaként néhány kenyér s hallal — czereket elégitessen ki, s a megmérhetlen tenger csöppjeit legalább egy csöppel szaporítsa.“ (Mintogy Alsó-Zemplénből is napról napra aggasztóbb hírek érkeznek, a fennebbi öszveget t. Nagy Gerzson ügyvéd urhoz küldjük — Szerencsre, — a legszegényebbek közt leendő kiosztás végett.)

* Az unghvári casinó-egylet tagjait figyelmeztetjük a virágvasárnapi közgyűlésre.

— Megyebeli Szürthe helységében f. év május elsőtől, addig is míg a közlekedés a vonalon Szabolcssal összeköttetnek — posta kiadói állomás rendszeresítetik.

— T. Halászlóról írják a Mátrának: Az ungmegyei gazdasági egyesület nagylelkű gondoskodása által gyűjtött s Tisza-Füredre szállított élelmi Tisza-halász község inségesoinek a hevesmegyei központi inségeségélyző bizottmány által tiz mérő adatott. Ennek hazaszállítása szolgabíróilag meghagyatván, egy szekér rendeltetett ki marez. 18-án, a mely azt hazahozza. — Azonban a községi inségeségélyző bizottmány részéről általam mint a község jegyzője által kiállított nyugtát a bíró a hazahozatallal megbizott-tól erővel magához vevén, önmaga szállította haza annak szekeren, de nem a község házához vagy más nyilvános helyre, hanem saját lakáshoz, a hol az inségi b. tagoknak legkisebb beleszóthatása nélkül saját önkénye szerint osztogatta ki az élelmet csupán az ő érdekeltjeinek illetőleg legjobb embereinek, kik közé tartozik a községi törvénybíró, több 1/4 telkes jobb módú gazda, (neveiket elhallgatva) kiknek marhái, lovai és juhái vannak, a kik az öszön vető magból is kölesönkép részesültek, és a kiknek kölesönpénz is adatni fog, míg a véginséggel küzdök csak néhány itezével elégitettek ki. — Ehez járul az is,

hogy a mult év julius havában a m. kormánytól az inségesek számára kapott segélypénz semmire sem fordított, hanem kezei közt van mintegy kamatos pénz; az ily eljárások miatt az összes lakosság közt nagy az ingerültség és fenyegetőzés, de segíteni annál is inkább nem lehet, mert az inségbizottmányi tagok és az esküdt emberek ellen piszszenni sem szabad. — Ily dolgok által rövid idő alatt aligha sok baj nem gyülik össze az amugy is kétségbeesettekkel Tisza halászon. Sz. J.

* Rakomazon szinte fiók posta-hivatal nyílt meg.

— Zemplénmegyei Zombor mezővárosából írják: hogy az inség ott is beköszöntvén, — gr. Andrassy Gyula és neje sz. Kendeffy Katalin ö mga 30 p. m. rozst és 30 p. m. árpát osztattak ki a szükölködök között. A megye részéről ugyanoda küldöttek először 15 p. m. árpát és 5 p. m. buzát, másodsor pedig 20 p. m. rozst. E gabona 116 szükölködő család között osztatott ki.

— A fővárosban f. hó 6. és 8-án műkedvelők által az alföldi szükölködök javára adott hangversenyek 5275 f. 36 kr. tisztajövedelmet hoztak.

— Ugyanek f. hó 21. és 22. a fennebbi czélra műkedvelői előadások lesznek, melyben többnyire főrangnak fognak szerepelni. Áldja is meg őket érte a jó Isten!

Vegyes.

— Magyar színművek hatása Belgrádban. Mint a „Hon“-nak Belgrádból írják, a magyarból fordított színművek ott a legnagyobb tetszésben részesülnek. Különösen a népszínművek a legnagyobb hatást idézik elő. A „Szökött katona“ a „Vén bakancsos és fia a huszár“ a leglátogatottabb darabok. A két nemzet hason természetű, írja levelező, hason hajlamai, viszonyai, gondolkozása teszik talán, hogy a szerb is némileg otthonosan érzi magát egy magyar színműben.

— Czigányok Nándor-Fehérvárt. — Mihály szerb fejedelem e hó 1-jén fényes táncvigalmat rendezett, hol a katonai zenén kívül egy becskeréki magyar czigánybanda is húzta, még pedig a csárdást. A fejedelem és vendégei nagy tetszéssel nézték a magyar táncokat, melyet több pár lejített.

(*) (A bajor király) meghalt. 1811. nov. 28-án született s atyja leköszönése után 1848 mare. 21-én foglalta el a trónt. Mária porosz kir. hűb. veli házasságából két gyermeke maradt: Lajos és Otto. Alattvalói nagyon szerették, miután jelszóul választá: „En békességben s egyetértésben akarok élni népemmel.“ A tudományokat rendkívül pártolá, minthogy maga is tudományosan képzett férfi volt. Egyik kiváló kedvence, a híres Fallmayer szerint — benne valósult meg, mit Schiller ohajtott: „Es soll der König mit dem Dichter gehen!“ München gyűpontja lett alatta Németország kitünőbb szellemeinek s költők, művészek, tudósok állandó suítek képeztek oldalán. — Még életben lévő atyja jelenleg Algirban tartózkodik.

— Fényképezés az ember bőrére. — Egy bécsi lap jelent, hogy egy ottani fényképész felfedezte, mint lehet az emberi bőrre fényképezni s ott a képeket megállandósítani. Erre különösen alkalmas a megkopaszodott fénylő fejbőr, melyre az illető művész arczképeket, vagy a mi még több a legdusabb hajképet úgy oda teremti, hogy sohasem lehet lemosni. Az új találmány varázsa oly nagy, hogy az „Alter Fleischmarkt“-ról több öreg ur oly pompás haját fényképeztetett megkopaszodott fejbőrre, hogy minden ösmerőse megcsodálta.

(*) (Amerikai lapok) ily felhívást közölnek Meccleanan k. a. aláírásával: Amerikai polgárok! szölok hozzátok! Egy fiatal, szép, mivel és jelesen, mit mondok művészileg zenélő hölgy, kibelen minden, de minden szükséges kellék megvan ahhoz, hogy szeretessék a nagylelkűségetekhez fordul, hogy elvégre főköti alá jusson! Nemde ti meghalljátok őt? ti nem fogtok késedelmezni? ezen jelszóval: Előre! házasság vagy halál! lovagias vitézséggel sikra fogtok szállani birtokomért? Ha nem; szegyen reátok! Gyáva, habozó szív sohasem volt még képes egy szép nőt meghódítani, s ez esetben — én is megvetlek!

— Aprómarha-forradalom. Egy francia lap beszéli, hogy Bordeaux közelében nemrég sajátóságos forradalom történt egy odaváló földmivelő udvarában. Aprómarháját és sertéseit mintha

csak egyszerre valami megmagyarázhatlan düh és veszettség szállotta volna meg, úgy futostak, táncoltak, szüködtek és kavarogtak, mint a forgószelek. A disznók kergetőztek a kakasokkal s neki mentek a falhoz támasztott létrának, a tyukok és pulykák pokoli galoppot jártak. Szájtátva nézte garzálkodásukat a gazda és keresztet vetett magára, felesége sikoltozott, a gyermekek sirva riva kísérték a zenebonát. A szomszédok összesereglettek, de hiába fáradoztak a rend helyreállításán; a tyukok szemök közé ugráltak, s ujra elkezdődött a tánc, keringőt járt az egész udvar. Ekkor a legrosszabbat gyanítva, babonás rémülés fogta el a jelenlevőket s arról volt szó, hogy a falu papját kell előhíni; de egyik szomszéd, higgadtabb eszű a többinél, kutatni kezdte a rendkívüli tümemény okát, s ime a zöldséges pinczében meg is találta a mit keresett: a csapra vert boros hordó hasadékan át kiszivárgott volt a bor s beleosepegett a tengerivel tölt edénybe; ebből jóllakott az udvar népe — és megrészegedett. Miután a bor ereje annyi ostobaságot követtet el az emberekkel, nem esoda, ha egyszer az állatok is bolondjait járkák tőle.

— Kétezer font sterlinget két hét alatt szerezni nem mindennap nyílik alkalom. Most egy londoni orvos módot nyújt erre. Aesculap unokája t. i. szenvedélyes experimentáló, s nem régiben is érdekes kísérletet tőn egy — macskán. Elkábitván azt mindenféle szerekkel, a légszivattyú gőmbje alá helyezte, s miután 24 napig ott pihent, kiszabadítván fogságából új életre kelt. De ez még nem elég! A kíváncsi tudós azt szeretné most tudni, vajon az ember meddig s hogyan állaná ki e próbát? Véleménye szerint 14 napig bátran ellehet ez is a légmentes sírban, s hogy erről meggyőződjk, kétezer fontot ígér annak, ki e mütétre vállalkozik.

Vásári tudósítások.

Unghvár. Folyó hó 17-kén tartott hetivásárunk, igen népes volt. A piaci árak: Búza köblönkint 6 ft. 70—7 ft. 60 kr. Gabona 5 ft 40—6 ft. Tengeri 5 ft 60—6 ft. 60 kr. Árpá 4 ft 80—5 ft. Zab 2 ft 60—80 kr. Időjárásunk változó, e hét elején szép tavaszi napok, 17. orkánféle hideg szél, 18. hó.

Munkács Folyó hó 14. tartott hetivásárról a piaci árak hivatalos kimutatása: Búza a. auszt. mérőnkint 3 ft. 70—80 kr. Rozs 2 ft 40—60 kr. Árpá 2 ft. 50 kr. Zab 1 ft 60—80 kr. Tengeri 2 ft 50—60 kr. — Széna mázsánkint 1 ft 90 kr. Marhahus fontja 12 kr.

Gálszécs Folyó hó 9. tartott országos vásárunkról a piaci árak: Búza köblönkint 7 ft. 20 kr. Gabona 5 ft 40 kr. Árpá 5 ft — kr. Zab 3 ft 30 kr. Tengeri 5 ft 80 kr.

HIRDETÉSEK.

Alolirottak az első magyar általános biztosító társaság ügynökségét Unghvár és vidékére

elvallalván, mai naptól kezdve: az ember életére, a tűzveszély, jégkarok, s a szállított javak veszélye ellen mindennemű biztosítási bevallásokat elfogadnak, mívégből irodájuk az **Özvegyi József** (előbb Pollák) házában **reggeli 8 órától délutáni 6 óráig**

a biztosítandó felek kényelmére folytonosan nyitva áll.

Unghvár, márczius 15-kén 1864.

Bánóczy és Koregtko.

A derenói fürdő a hozzá tartozó földdel, s a menyiben lehetséges a t. Petrovay Bogdán ur összes tagosított N. szlatinai birtokaival együtt, — az erdőbeli illetőség kivételével — f 1864. év april hava 7-dik napjának d. e. óráiban, — a Korona vendéglőben nyilvános árverés utján fog egy vagy több évek-re szabad kézbe hasznosbérbe adni.

Az árverési feltételek alóliit ügyvédnél ezeideig is megtekinthetők.

Unghvárt 1864 márt. 16.

Bodnár Ignác.

ügyvéd.